

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Filipa Dienstbiera, soudce JUDr. Tomáše Langáška a soudkyně Mgr. Veroniky Baroňové v právní věci žalobkyně: **P. C.**, zastoupené Mgr. Tomášem Těšitelem, advokátem se sídlem Tř. Edvarda Beneše 1527/76, 500 12 Hradec Králové, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 12. 4. 2018, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, č. j. 32 Ad 11/2018 - 102 ze dne 27. 6. 2019,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a řízení před krajským soudem

[1] Žalobkyně požádala dne 27. 4. 2015 o přiznání invalidního důchodu. Česká správa sociálního zabezpečení jako správní orgán prvního stupně přiznala žalobkyni rozhodnutím ze dne 11. 9. 2015 důchod pro invaliditu III. stupně dle § 39 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ode dne 27. 4. 2015. K námitkám žalobkyně žalovaná rozhodnutím ze dne 17. 2. 2016 změnila prvostupňové rozhodnutí tak, že důchod přiznala od 5. 2. 2015. Toto rozhodnutí žalované ze dne 17. 2. 2016 následně zrušil Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 26. 9. 2017, č. j. 43 Ad 3/2016 - 202. V následném řízení Česká správa sociálního zabezpečení jako správní orgán prvního stupně vydala dne 20. 12. 2017 tři rozhodnutí, kterými realizovala závazný právní názor krajského soudu uvedený ve zrušujícím rozsudku. Rozhodnutím č. I. změnila své rozhodnutí ze dne 11. 9. 2015 tak, že žalobkyni přiznala od 15. 7. 1999 částečný invalidní důchod. Rozhodnutím č. II ČSSZ rozhodla tak, že žalobkyni náleží od 12. 2. 2010 invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně. Rozhodnutím č. III ČSSZ rozhodla tak,

že se žalobkyni od 26. 5. 2015 zvyšuje invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně.

[2] Proti rozhodnutí ČSSZ č. III podala žalobkyně námitky, v nichž uvedla, že plně invalidní byla již k datu vzniku invalidity (15. 7. 1999). Žalovaná rozhodnutím uvedeným v záhlaví tohoto rozsudku námitky zamítla a napadené rozhodnutí potvrdila.

[3] Proti rozhodnutí žalované brojila žalobkyně u Krajského soudu v Hradci Králové. Krajský soud neshledal žalobu důvodnou a zamítl ji.

[4] Soud si v souladu s § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, vyžádal vypracování posudku Posudkovou komisí Ministerstva práce a sociálních věcí v Hradci Králové a na základě důkazů provedených v řízení před soudem i v řízení před správním orgánem se závěry žalované v napadeném rozhodnutí ztotožnil.

[5] Podle krajského soudu potvrdil posudek Posudkové komise MPSV v Hradci Králové ze dne 4. 2. 2019 správnost závěrů uvedených v rozhodnutí žalované, jež bylo založeno na závěrech posudku Posudkové komise MPSV v Brně ze dne 17. 5. 2017, který byl vypracován pro účely předchozího soudního řízení ve věci sp. zn. 43 Ad 3/2016. Posudková komise MPSV v Hradci Králové měla k dispozici kompletní zdravotní dokumentaci žalobkyně, zachycující kontinuální vývoj onemocnění žalobkyně; v posudku ze dne 4. 2. 2019 podrobně popsala a vyhodnotila tíži zdravotního postižení a jeho vliv na snížení pracovní schopnosti žalobkyně v jednotlivých časových obdobích s náležitým odůvodněním. Krajský soud konstatoval, že přítomnost zdravotního postižení od roku 1995 nelze zaměňovat se stanovením data vzniku plné invalidity.

[6] Posudková komise MPSV v Hradci Králové v posudku ze dne 4. 2. 2019 uvedla, že k datu vydání napadeného rozhodnutí je rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobkyně s nejvýznamnějším dopadem na pokles její pracovní schopnosti X (X) s X, s lehkou X se X. Jedná se o postižení uvedené v kapitole X (X), položce X (X – X, *vykon některých denních aktivit podstatně narušen*) přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., o posuzování invalidity, pro které byla stanovena míra poklesu pracovní schopnosti na horní hranici daného rozpětí (50-60 %), tj. 60 %. S ohledem na časté ataky onemocnění, přetrvávající X, délku trvání onemocnění a ztrátu schopnosti se zapojit do pracovní činnosti, posudková komise tuto hodnotu dle § 3 odst. 1 citované vyhlášky zvýšila o 10 % na celkových 70 % a dále uvedla, že žalobkyně není schopna výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek. Datum vzniku invalidity třetího stupně PK MPSV stanovila na 26. 5. 2015 (kdy jsou již projevy X a X) na základě dosažení stabilizace zdravotního stavu po opětovném akutním zhoršení, tj. dnem propuštění z hospitalizace.

[7] Posudková komise MPSV zhodnotila doloženou tíži zdravotního postižení žalobkyně v čase tak, že:

- Od ukončení povinné školní docházky k datu 31. 12. 1995 nebyl zdravotní stav žalobkyně dlouhodobě nepříznivý.
- Od 1. 1. 1996 do 14. 7. 1999 nebyla žalobkyně plně ani částečně invalidní. Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav odpovídal postižení uvedenému v kapitole X, položce X písm. X) přílohy č. 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb. v platném znění s poklesem schopnosti soustavné výdělečné činnosti o 20 %. Jednalo se o X.
- Od 15. 7. 1999 do 31. 12. 2009 byla částečně invalidní podle § 44 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, šlo o pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti o 40 %. Jednalo se o X. Horní hranice byla zvolena vzhledem k opakované dekompenzaci onemocnění. V tomto období byl zdravotní stav relativně kompenzován, žalobkyně si zvládla dokončit středoškolské vzdělání. Žalobkyně byla schopna vykonávat soustavnou výdělečnou činnost bez

pokračování

zvýšených nároků na rozhodovací činnost, v psychicky nenáročném prostředí, s možností dodržovat pravidelný denní rytmus a pracovní tempo. Nebylo vhodné vykonávat práce úkolové či termínované, v nočních směnách. Vzhledem k věku byla schopna rekvalifikace.

- Od 1. 1. 2010 do 11. 2. 2010 se jednalo o invaliditu prvního stupně podle § 39 odst. 2 písm. a) zákona o důchodovém pojištění, šlo o pokles pracovní schopnosti o 40 %.

- Od 12. 2. 2010 do 25. 5. 2015 se jednalo o invaliditu druhého stupně podle § 39 odst. 2 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, šlo o pokles pracovní schopnosti o 50 %. Rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobkyně s nejvýznamnějším dopadem na pokles její pracovní schopnosti bylo zdravotní postižení uvedené v kapitole X, položce X přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., pro které byla stanovena míra poklesu pracovní schopnosti na 50 %. Žalobkyně byla schopna vykonávat výdělečnou činnost jen s podstatně nižšími nároky na tělesné a zejména psychické schopnosti, v podstatně menším rozsahu a intenzitě. Datum vzniku invalidity druhého stupně posudková komise stanovila dnem 12. 2. 2010, tj. propuštěním z hospitalizace.

- Od 26. 5. 2015 se jedná o invaliditu třetího stupně podle § 39 odst. 2 písm. c) zákona o důchodovém pojištění, jde o pokles pracovní schopnosti o 70 % (viz výše).

[8] Soud uvedl, že lékařské zprávy a znalecké posudky, na které se žalobkyně odvolávala v žalobě a které soudu doložila, měla k dispozici již PK MPSV v Brně v předchozím řízení (vyjma znaleckého posudku MUDr. Szymanské ze dne 17. 1. 2018) a rovněž PK MPSV v Hradci Králové v aktuálně vedeném řízení. Zdravotní dokumentace žalobkyně pro posouzení jejího zdravotního stavu a stanovení data vzniku invalidity tak byla kompletní a kontinuální, zachycující vývoj duševního onemocnění žalobkyně od prvních projevů nemoci (v 16 letech) do doby současné. Krajský soud se neztotožnil s námitkou, že posudková komise ignorovala či pominula názor odborných lékařů, kteří žalobkyni dlouhodobě léčí, či že by její posudkové závěry co do data vzniku invalidity třetího stupně (dříve plného invalidního důchodu), byly s těmito zprávami v rozporu. Soud zdůraznil, že odborným lékařům (zde konkrétně MUDr. R., MUDr. Z. nebo MUDr. M.) či soudnímu znalci (prof. MUDr. Hosák, Ph.D.) nepřísluší hodnotit dopad zdravotního postižení na schopnost vykonávat výdělečnou činnost pro účely dávky podmíněné dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem. O stanovení míry poklesu pracovní schopnosti a data vzniku invalidity rozhodují pouze lékaři s odborností v oboru posudkového lékařství.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalované

[9] Proti rozsudku krajského soudu podala žalobkyně (stěžovatelka) kasační stížnost z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[10] Stěžovatelka namítá nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu, neboť soud se omezil na opakování jejich tvrzení a závěrů žalované a nikterak nezdůvodnil a neobjasnil, jakým způsobem dané skutečnosti hodnotil. Důvody uváděnými stěžovatelkou se ve skutečnosti věcně nezabýval, zejména v oblasti rozdílných závěrů lékařských zpráv ošetřujících lékařů a protichůdného vyznění posudku žalované. Žalovaná i krajský soud se opírají o nedostatečné množství relevantních podkladů. Stěžovatelka opakovaně odkazovala na své podklady opatřené pro objasnění situace, správní orgány přitom odmítají pracovat s jejich závěry.

[11] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že invalidita musí být zjištěna objektivně, subjektivní úvahy a hodnocení vlastního zdravotního stavu nejsou důvodem k uznání invalidity. Posudky posudkových komisí MPSV, vypracované pro účely přezkumných soudních řízení, v téže věci uvádí stejné závěry ohledně zdravotního stavu stěžovatelky, a žalovaná je tak přesvědčena, že zdravotní stav stěžovatelky byl zjištěn, posouzen a vyhodnocen objektivně.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[12] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, a je tedy projednatelná.

[13] Poté přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[14] Podle § 39 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění platí, že *„Pojištěnec je invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nastal pokles jeho pracovní schopnosti nejméně o 35 %.“*

[15] Podle § 39 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění platí, že: *„Jestliže pracovní schopnost pojištěnce poklesla a) nejméně o 35 %, avšak nejvíce o 49 %, jedná se o invaliditu prvního stupně, b) nejméně o 50 %, avšak nejvíce o 69 %, jedná se o invaliditu druhého stupně, c) nejméně o 70 %, jedná se o invaliditu třetího stupně.“*

[16] Nejvyšší správní soud konstantně judikuje, že rozhodnutí správního orgánu o nároku na invalidní důchod je závislé zejména na odborném lékařském posouzení. Při přezkumu takového rozhodnutí neposuzuje soud věcnou správnost posudku, neboť k tomu nemá potřebné odborné znalosti. Posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí soud hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak s ohledem na mimořádný význam v tomto řízení bývá tento posudek důkazem rozhodujícím v případech, kdy z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti nevzbuzuje žádných pochyb, a nejsou-li tu ani žádné jiné skutečnosti nebo důkazy, kterými by správnost posudku mohla být zpochybněna. Požadavek úplnosti a přesvědčivosti kladený na tyto posudky spočívá pak v tom, aby se komise vypořádala se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaný namítá, a aby své posudkové závěry náležitě odůvodnila (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 9. 2011, č. j. 6 Ads 99/2011 – 43, nebo rozsudek ze dne 19. června 2013, č. j. 3 Ads 70/2012 – 14). Z posudku musí být tedy zřejmé, že zdravotní stav posuzovaného byl komplexně posouzen na základě úplné zdravotnické dokumentace i s přihlédnutím ke všem jím tvrzeným obtížím, aby nevznikly pochybnosti o úplnosti a správnosti klinické diagnózy.

[17] Stěžovatelka v kasační stížnosti namítá nepřezkoumatelnost rozsudku, neboť krajský soud se dle jejího názoru dostatečně nevypořádal s námitkou rozdílných závěrů zpráv stěžovatelčiných ošetřujících lékařů a hodnocení posudkových komisí.

[18] Za nepřezkoumatelná pro nedostatek důvodů jsou považována zejména taková rozhodnutí, u nichž není z odůvodnění zřejmé, jakými úvahami se soud řídil při hodnocení skutkových i právních otázek a jakým způsobem se vyrovnal s argumenty účastníků řízení (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52).

[19] Uvedenou vadu však Nejvyšší správní soud v nyní projednávané věci neshledal. Krajský soud provedl hodnocení lékařských zpráv ošetřujících lékařů, v nichž jsou uvedeny odlišné závěry, než k jakým dospěla Posudková komise MPSV v Hradci Králové ve svém posudku ze dne 4. 2. 2019. Uvedl, že ošetřující lékař bez atestace z posudkového lékařství není oprávněn činit posudkové závěry o snížení pracovní schopnosti, její míře a stupni invalidity pro účely řízení o nároku na dávku sociálního zabezpečení. S tímto hodnocením se Nejvyšší správní soud ztotožňuje. Zároveň se k těmto zprávám vyjádřila i posudková komise, která uvedla, že závěry ošetřující lékařky MUDr. R. ze dne 13. 10. 2016 a ošetřujícího lékaře MUDr. Z. nebyly nikdy potvrzeny posudkovými lékaři, kteří museli posuzovat nejen zdravotní stav v roce 1999, ale i další průběh nemoci a života stěžovatelky. Nejvyšší správní soud dodává, že zprávy, které vystavili

pokračování

ošetřující lékaři, jsou pouze strohými závěry o míře snížení pracovní schopnosti pacientky, které však s ohledem na skutečnost, že závěr o míře poklesu pracovní schopnosti a datu vzniku invalidity jsou oprávněni platně učinit pouze lékaři s odbornou atestací z posudkového lékařství, nemohou závěry posudkové komise vyvrátit či zpochybnit. Oproti těmto strohým vyjádřením stojí v posudku uvedený detailní popis vývoje stěžovatelčina zdravotního stavu založený na obsáhlé zdravotní dokumentaci. Posudková komise dále k námitkám uvedla, že: „*pokles pracovní schopnosti se hodnotí podle trvale přetrvávajících projevů onemocnění, tedy funkčního postižení organismu, nikoliv jen podle příznaků v akutní fázi onemocnění. Z průběhu onemocnění i pracovní anamnézy je patrné, že přes stanovenou diagnózu zvládla dostudovat střední školu, zvládla být opakovaně zaměstnána včetně déletrvajících pracovního poměru na celý pracovní úvazek bez neomluvených absencí, v mezidobí mezi hospitalizacemi není až do roku 2010 doložen funkčně těžký reziduální nálež. Je patrné, že k datu vydání napadeného rozhodnutí je již limitující v pracovním uplatnění zejména X.*“ Posudek tak Nejvyšší správní soud považuje za úplný a přesvědčivý, neboť vychází z komplexní zdravotní dokumentace stěžovatelky a vyrovnává se též s namítanými rozdíly.

[20] K „protichůdnému vyznění posudku žalovaného“ se krajský soud rovněž výslovně vyjádřil. V rozsudku uvedl, že posudek lékaře posudkové služby ČSSZ v Hradci Králové ze dne 14. 3. 2018 potvrzuje, že zdravotním postižením stěžovatelka trpěla již od roku 1995, tento závěr je však třeba oddělit od závěru o stupni invalidity. I toto hodnocení krajského soudu Nejvyšší správní soud považuje za správné. Ačkoliv stěžovatelka mohla svoje obtíže subjektivně pociťovat výrazně již od samého počátku vzniku onemocnění či od vzniku částečné invalidity (resp. invalidity prvního stupně), stanovení data vzniku invalidity III. stupně je založeno na posouzení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, který omezuje schopnosti významně pro pracovní činnost osoby (§ 26 zákona o důchodovém pojištění) v rozsahu nejméně 70 % [§ 39 odst. 2 písm. c) zákona o důchodovém pojištění]. Skutečnost, že u stěžovatelky propukla nemoc již v roce 1995, nebyla posudkovou komisí zpochybněna. Jak posudková komise MPSV v Hradci Králové ve svém posudku ze dne 4. 2. 2019, tak posudková komise MPSV v Brně v posudku ze dne 17. 5. 2017, vypracovaného pro účely předchozího soudního řízení ve věci sp. zn. 43 Ad 3/2016, na základě obsáhlé zdravotní dokumentace detailně popsaly, jak se u stěžovatelky nemoc vyvíjela a jak se v čase zhoršoval její zdravotní stav s vlivem na její pracovní schopnosti.

[21] Nejvyšší správní soud tak nesdílí názor ani stěžovatelky, že by žalovaná či krajský soud opřeli svá rozhodnutí o nedostatečné množství relevantních podkladů. Stěžovatelka k námitkám proti prvostupňovému správnímu rozhodnutí i žalobě přiložila lékařské zprávy svých ošetřujících lékařů, jak ovšem krajský soud správně uvedl, tyto záznamy měla žalovaná (resp. její posudkový lékař) i posudková komise k dispozici a pracovaly s nimi. Námitkou, že tyto zprávy posudková komise i lékař ČSSZ hodnotili odlišně od stěžovatelkou požadovaného závěru, se Nejvyšší správní soud již zabýval výše.

[22] Nejvyšší správní soud v žádném případě nezpochybňuje skutečnost, že stěžovatelka trpí v důsledku postižení dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem, který ji omezuje v životě a již dříve jí způsoboval nepříjemné komplikace. Toto postižení však v době, která je relevantní v nyní projednávané věci (tj. od 15. 7. 1999 do 25. 5. 2015), nebylo při objektivním posouzení, jež je v případě určení invalidity posuzované osoby určující, takového charakteru, aby odůvodňovalo přiznání plného invalidního důchodu již od 15. 7. 1999, jak stěžovatelka požadovala.

IV. Závěr a náklady řízení

[23] Stěžovatelka se svými námitkami neuspěla. Jelikož Nejvyšší správní soud neshledal důvod pro zrušení napadeného rozhodnutí ani z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[24] O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatelka ve věci neměla úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalovaná právo na náhradu nákladů řízení nemá podle § 60 odst. 2 s. ř. s.

[25] O odměně zástupce ustanoveného stěžovatelce pro řízení o kasační stížnosti Krajským soudem v Hradci Králové, advokáta Mgr. Tomáše Těšitele, rozhodne Nejvyšší správní soud samostatným usnesením poté, až rozšířený senát rozhodne o otázce, předložené mu usnesením ze dne 29. ledna 2020, č. j. 6 Ads 209/2019 - 41, v němž šestý senát dospěl k názoru odlišnému od dosavadní rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu (§ 17 s. ř. s.), totiž, že „není žádný legitimní důvod pro přiznávání nižší odměny zástupcům ustanovených soudem v řízeních týkajících se sociálního zabezpečení oproti ustanoveným zástupcům v jiných řízeních projednávaných správními soudy“ a že dosavadní praxi Nejvyššího správního soudu je „nutno opustit mimo jiné z důvodů vyjevených v nálezech Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 4/19 a Pl. ÚS 22/19“.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. srpna 2020

JUDr. Filip Dienstbier
předseda senátu